

Oversigt over tidsfrister ved de kommunale og regionale valg tirsdag den 21. november 2017

Forberedelsen, gennemførelsen og opgørelsen af de kommunale og regionale valg skal ske inden for de tidsfrister, der er fastsat i lovgivningen eller i henhold til lovgivningen. I det følgende gives en oversigt over disse tidsfrister:

*Tirsdag den 16. maj 2017
(3. tirsdag i maj måned i valgåret)*

Brevstemmematerialet skal senest fra denne dag findes i kommunen af hensyn til rederier med danske skibe i udenrigsfart m.v., der måtte have behov for at rekvirere brevstemmemateriale på et tidligt tidspunkt.

Tirsdag den 1. august 2017

- 1) Ansøgning om optagelse på valglisten af statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og har valgt til kommunalbestyrelsen og regionsrådet i henhold til lovens § 1, stk. 2 (EU-diplomater), kan fra og med denne dag indleveres til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor de pågældende har deres private bolig (adresse).
- 2) Sidste frist for kommunalbestyrelsens vedtagelse af ændringer i styrelsesvedtægten, hvorved kommunalbestyrelsens medlemstal ændres med virkning fra den førstkommande valgperiode.

Tirsdag den 1. august 2017 eller snarest derefter

Økonomi- og Indenrigsministeriet bekendtgør i Statstidende, hvilke bogstavbetegnelser der skal tildeles kandidatlistene for partier, der den 1. august 2017 er opstillingsberettigede til folketingsvalg, og for det tyske mindretals parti.

*Tirsdag den 15. august 2017
(3. tirsdag i august måned i valgåret)*

Brevstemmeafgivning kan begynde i udlandet, på Færøerne, i Grønland, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område.

Brevstemmematerialet skal senest fra denne dag findes på de danske repræsentationer i udlandet samt om bord på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område.

*Tirsdag den 22. august 2017
(Tirsdagen 13 uger før valgdagen)*

- 1) Sidste frist for kommunalbestyrelsens og regionsrådets bekendtgørelse i stedlige dagblade eller lokalaviser af:
  - antal medlemmer, der skal vælges,
  - antal stillere for en kandidatliste,
  - fristerne for tidligste og seneste indlevering af kandidatlister,
  - dag og tid for afstemningen samt
  - betingelserne for at stemme og stille op som kandidat til kommunalbestyrelsesvalget henholdsvis regionsrådsvalget, herunder betingelserne for, at herboende udlændinge kan stemme og stille op til de nævnte valg.

Det vil være hensigtsmæssigt, hvis bekendtgørelsen om kommunalbestyrelsesvalget samt om regionsrådsvalget endvidere indeholder oplysninger om, hvor kandidatlisterne skal indleveres.

- 2) Sidste frist for kommunalbestyrelsens valg af kommunevalgbestyrelse.
- 3) Sidste frist for regionsrådets valg af regionsvalgbestyrelse.
- 4) Kommunalbestyrelsen vælger i passende tid inden valgdagen valgstyrere og tilforordnede vælgere.

*Tirsdag den 5. september 2017
(Tirsdagen 11 uger før valgdagen)*

Kandidatlister, der ved sidste kommunalbestyrelsesvalg henholdsvis regionsrådsvalg opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, og som fortsat er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet tirsdagen 9 uger før valgdagen, og som ønsker at blive fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere, kan fra og med denne dag indleveres til formanden for vedkommende valgbestyrelse.

Ved kommunalbestyrelsesvalg skal indlevering ske til formanden for kommunevalgbestyrelsen.

Ved regionsrådsvalg skal indlevering ske til formanden for regionsvalgbestyrelsen.

*Tirsdag den 19. september 2017
(Tirsdagen 9 uger før valgdagen)*

- 1) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for indlevering af kandidatlister, der ønsker at blive fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere.
- 2) Kandidatlister til kommunalbestyrelsesvalg og regionsrådsvalg, der ikke er fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere, kan fra og med denne dag indleveres til formanden for vedkommende valgbestyrelse.

Ved kommunalbestyrelsesvalg skal indlevering ske til formanden for kommunevalgbestyrelsen.

Ved regionsrådsvalg skal indlevering ske til formanden for regionsvalgbestyrelsen.

*Tirsdag den 26. september 2017
(Tirsdagen 8 uger før valgdagen)*

Kl. 12 denne dag er sidste frist for valgbestyrelsens meddelelse til kandidatlisten om, hvorvidt valgbestyrelsen fritager kandidatlisten for kravet om underskrifter fra det fornødne mindsteantal stillere.

Fredag den 29. september 2017

Sidste frist for visse statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og har valget til kommunalbestyrelsen og regionsrådet i henhold til lovens § 1, stk. 2 (EU-diplomater), til at søge kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor de pågældende har deres private bolig (adresse), om at blive optaget på valglisten. Fristen gælder de statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol, og som senest fredag den 29. september 2017 opfylder valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 2, bortset fra aldersbetingelsen.

*Tirsdag den 3. oktober 2017
(Tirsdagen 7 uger før valgdagen)*

Kl. 12 denne dag er sidste frist for indlevering af kandidatlistor til kommunalbestyrelsesvalg og regionsrådsvalg, der ikke er fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere, til formanden for vedkommende valgbestyrelse.

*Tirsdag den 3. oktober 2017 eller snarest derefter
(Tirsdagen 7 uger før valgdagen)*

Snarest muligt efter udløbet af fristerne for seneste indlevering af kandidatlistor (se det anførte under tirsdag den 3. oktober 2017) skal valgbestyrelsen indsende ansøgning til Økonomi- og Indenrigsministeriet om at godkende, at kandidaternes navne ikke bliver anført på stemmesedlen til valget i kommunen henholdsvis regionen, hvis det af hensyn til stemmesedlens størrelse og overskuelighed er nødvendigt.

Såfremt kandidaternes navne ikke anføres på stemmesedlen, skal stemmesedlen udformes således, at der inden for feltet henholdsvis rubrikken for hver kandidatliste er plads til, at vælgeren kan skrive et kandidatnavn.

*Fredag den 6. oktober 2017
(Fredagen 46 dage før valgdagen)*

Kandidater og stillere skal opfylde valgretsbetingelserne bortset fra aldersbetingelsen og betingelsen vedrørende varigheden af forudgående fast bopæl i riget denne dag. Hvis betingelserne ikke er opfyldt denne dag, skal de være opfyldt kl. 12 mandagen 43 dage før valgdagen.

*Lørdag den 7. oktober 2017
(Lørdagen 45 dage før valgdagen)*

Sidste frist for kommunevalgbestyrelsens henholdsvis regionsvalgbestyrelsens underretning til kandidatlistens repræsentant om mangler ved en kandidatliste.

*Mandag den 9. oktober 2017
(Mandagen 43 dage før valgdagen)*

Ved valgbestyrelse forstås vedkommende valgbestyrelse, jf. det herom anførte under den 5. og 19. september 2017.

- 1) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for afhjælpning over for valgbestyrelsen af mangler ved en kandidatliste eller indlevering af en ny kandidatliste til valgbestyrelsen.
- 2) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for kandidatlistens repræsentant til at tilbagekalde kandidatlistens repræsentant til valgbestyrelsens formand.
- 3) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for at anmelde indgåede listeforbund eller valgforbund over for valgbestyrelsens formand. Anmeldelsen skal for hver kandidatliste være underskrevet af kandidatlistens repræsentant.
- 4) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for at trække anmeldelser om listeforbund eller valgforbund tilbage over for valgbestyrelsens formand. Meddelelsen skal være underskrevet af kandidatlistens repræsentant.
- 5) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for kandidater og stillere, der den 6. oktober 2017 ikke opfyldte valgretsbetingelserne bortset fra aldersbetingelsen og betingelsen vedrørende varigheden af forudgående fast bopæl i riget, til at opfylde valgretsbetingelserne bortset fra aldersbetingelsen og betingelsen vedrørende varigheden af forudgående fast bopæl i riget.

*Mandag den 9. oktober 2017
(Mandagen 43 dage før valgdagen) eller snarest derefter*

Kommunalbestyrelsen bekendtgør ved opslag de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, de godkendte kandidatlistes, herunder listernes bogstavbetegnelser, kandidaternes navne samt anmeldte listeforbund og valgforbund vedrørende både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget.

Regionsvalgbestyrelsen underretter kommunalbestyrelserne i regionen om de godkendte kandidatlistes, herunder listernes bogstavbetegnelser, kandidaternes navne og anmeldte liste- og valgforbund til regionsrådsvalget.

Kandidatlisterne, herunder oplysninger om de enkelte kandidater og kandidatlisternes opstillingsform, deres anmodning om bogstavbetegnelse og deres anmeldelse af liste- og valgforbund, må ikke gøres offentligt tilgængelige, før ovennævnte bekendtgørelse har fundet sted.

*Tirsdag den 10. oktober 2017
(Tirsdagen 6 uger før valgdagen)*

Brevstemmeafgivning kan begynde her i landet på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme.

*Tirsdag den 24. oktober 2017
(Tirsdagen 4 uger før valgdagen)*

- 1) Ansøgning om at en vælger med handicap eller nedsat førlighed kan afgive stemme på et andet afstemningssted i bopælskommunen kan fra og med denne dag indgives til kommunalbestyrelsen.
- 2) Ansøgning om at brevstemme i hjemmet kan fra og med denne dag indgives til opholdskommunen.

*Lørdag den 28. oktober 2017
(den 4. lørdag før valgdagen)*

Fra kl. 12 denne dag kan der uden tilladelse fra vejmyndigheden ophænges valgplakater på højst 0,8 m² på offentlige veje og private fællesveje i byer og bymæssige områder. De nærmere regler herom i vejlovgivningen skal iagttages.

*Tirsdag den 31. oktober 2017
(Tirsdagen 3 uger før valgdagen)*

Brevstemmeafgivning kan begynde på sygehuse, i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem, i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, på afsides beliggende øer, der ikke udgør et selvstændigt afstemningsområde, og på danske havanlæg på dansk område.

*Lørdag den 4. november 2017
(Lørdagen 17 dage før valgdagen)*

Det vil være hensigtsmæssigt at holde mindst ét sted i kommunen, hvor der kan brevstemmes, åbent nogle timer for brevstemmeafgivning.

*Mandag den 6. november 2017
(Mandagen 15 dage før valgdagen)*

- 1) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for visse statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og har valget til kommunalbestyrelsen og regionsrådet i henhold til lovens § 1, stk. 2 (EU-diplomater), for at søge kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor de pågældende har deres private bolig (adresse), om at blive optaget på valglisten. Fristen gælder de statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som fra 24. september 2017 til og med mandag den 6. november 2017 bliver registreret i Udenrigsministeriets protokol og derved opfylder valgretsbestemmelserne efter lovens § 1, stk. 2, bortset fra aldersbetingelsen.
- 2) Sidste frist for kommunalbestyrelsens afgørelse om optagelse på valglisten af statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og har valget til kommunalbestyrelsen og regionsrådet i henhold til lovens § 1, stk. 2 (EU-diplomater).
- 3) Skæringsdato for optagelse på valglistens *hovedliste* af tilflyttere til kommunen.
- 4) Skæringsdato for optagelse på valglistens *hovedliste* under den nye bopæl af vælgere, der er flyttet inden for kommunen. Vælgere, der flytter senere end denne dag, eller som senere end denne dag har anmeldt flytning inden for kommunen, skal forblive optaget på *hovedlisten* under den hidtidige bopæl.
- 5) Skæringsdato for kommunalbestyrelsens indberetninger til CPR (Det Centrale Personregister) af:
  - anmeldelser om flytning,
  - erhvervelse eller fortabelse af dansk indfødsret,
  - erhvervelse eller fortabelse af statsborgerskab i et andet EU-land eller i Island eller Norge samt
  - dødsfald i de særlige tilfælde, hvor dødsfald indberettes af kommunalbestyrelsen og ikke af sognemyndigheden.

Indberetningerne til CPR sker til brug for den maskinelle udskrivning af valglisten over de vælgere, der denne dag er bopælsregistreret i CPR med adresse i kommunen (*hovedlisten*).

Kommunen afhenter denne dag post og efterser sin postkasse og elektroniske post for samme dag at behandle meddelelser om ovenstående, som kommunen har modtaget senest denne dag.

- 6) Sidste frist for kommunalbestyrelsens indberetning af ændringer vedrørende afstemningsområder (valgdistrikter) til CPR's vejregister.
- 7) Sidste frist for kommunalbestyrelsens indberetning af ændringer vedrørende afstemningssteder til kommunens databehandler.
- 8) Sidste frist for, at kommunalbestyrelsen på et møde kan træffe afgørelse om, at afstemningssteder på visse småøer først åbner kl. 9 (og ikke kl. 8) på valgdagen.

*Torsdag den 9. november 2017
(Torsdagen 12 dage før valgdagen)*

Kl. 18 denne dag er sidste frist for at ansøge opholdskommunen om at brevstemme i hjemmet, medmindre kommunalbestyrelsen har fastsat en senere frist. Den seneste frist for ansøgning, som kommunen kan fastsætte, er fredagen før valgdagen. Med henblik på at kunne modtage ansøgninger om at brevstemme i eget hjem skal kommunen holde åbent mindst ét sted i kommunen i mindst nogle timer umiddelbart inden kl. 18.

*Lørdag den 11. november 2017
(Lørdagen 10 dage før valgdagen)*

Kommunalbestyrelsen bekendtgør senest denne dag i de stedlige dagblade eller lokalaviser:

- at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, samt
- at indsigelser vedrørende manglende modtagelse af valgkort eller modtagelse af valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen.

Det vil være hensigtsmæssigt at holde mindst ét sted i kommunen, hvor der kan brevstemmes, åbent nogle timer for brevstemmeafgivning.

*Mandag den 13. november 2017
(Mandagen 8 dage før valgdagen)*

- 1) Kommunalbestyrelsen skal have modtaget de maskinelt udskrevne 15.-dagsvalglisten (*hovedlisten*).

Kommunalbestyrelsen skal også have modtaget de maskinelt udskrevne valgkort for vælgere optaget på 15.-dagsvalglisten, hvis det er kommunalbestyrelsen og ikke kommunens databehandler, der afleverer valgkortene til postbesørgelse. Kommunalbestyrelsen sørger for at rette disse valglisten manuelt i nødvendigt omfang frem til valgdagen.

- 2) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for, at en vælger med handicap eller nedsat før-lighed kan indgive ansøgning til kommunalbestyrelsen i vælgerens bopælskommune om at afgive stemme på et andet afstemningssted i bopælskommunen.

*Tirsdag den 14. november 2017
(Tirsdagen 7 dage før valgdagen)*

- 1) Maskinelt udskrevne valgkort for vælgere optaget på *hovedlisten* skal være afleveret til postbesørgelse enten af kommunalbestyrelsen eller af kommunens databehandler.
- 2) Skæringsdato for optagelse på valglisten (*tilflytterlisten*) af tilflyttere til kommunen, der ikke er optaget på hovedlisten.

Kommunen afhenter denne dag post og efterser sin postkasse og elektroniske post for samme dag at behandle de anmeldelser om tilflytning til kommunen, som kommunen har modtaget senest denne dag.

- 3) Skæringsdato for kommunalbestyrelsens indberetninger til CPR af:
  - anmeldelser om flytning til kommunen,
  - erhvervelse eller fortabelse af dansk indfødsret,
  - erhvervelse eller fortabelse af statsborgerskab i et andet EU-land eller i Island eller Norge samt
  - dødsfald i de særlige tilfælde, hvor dødsfald indberettes af kommunalbestyrelsen og ikke af sognemyndigheden.

Indberetningerne til CPR sker til brug for den maskinelle udskrivning af *tilflytterlisten*.

*Onsdag den 15. november – tirsdag den 21. november 2017
(Onsdagen 6 dage før valgdagen og frem til valgdagen – begge dage inkl.)*

Kommunen retter fejl i valglisten frem til valgdagen ved udfærdigelse af nye valgkort og ved manuelle rettelser i valglisten.

Til og med valgdagen retter kommunen valglisten manuelt, hvis kommunen modtager meddelelse om, at en vælger er fraflyttet kommunen, har erhvervet eller fortabt dansk indfødsret eller er afgået ved døden.

Hvis en vælger er flyttet til en anden kommune inden for samme region, anføres det i valglisten, at vælgeren alene er berettiget til at afgive stemme til regionsrådsvalget.

*Onsdag den 15. november 2017
(Onsdagen 6 dage før valgdagen)*

Kommunens databehandler skal aflevere de maskinelt udskrevne valgkort til postbesørgelse for vælgere optaget på *tilflytterlisten*.

*Torsdag den 16. november 2017
(Torsdagen 5 dage før valgdagen)*

- 1) Vælgerne skal have modtaget de maskinelt udskrevne valgkort.
- 2) Kommunalbestyrelsen skal have modtaget den maskinelt udskrevne *tilflyttervalgliste*.

Kommunalbestyrelsen sørger for at rette denne valgliste manuelt i nødvendigt omfang frem til valgdagen (se det herom anførte under onsdag den 15. november – tirsdag den 21. november 2017).

*Fredag den 17. november 2017
(Fredagen før valgdagen)*

Sidste dag for brevstemmeafgivning i Danmark, herunder på danske havanlæg på dansk område.

Kommunalbestyrelserne skal på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, holde åbent for brevstemmeafgivning som minimum i tidsrummet kl. 9-16.

Det vil i øvrigt være hensigtsmæssigt at holde også eventuelle øvrige steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, åbent for brevstemmeafgivning den pågældende dag.

*Søndag den 19. november 2017
(Søndagen 2 dage før valgdagen)*

Regionsvalgbestyrelsen skal sørge for, at det nødvendige antal stemmesedler og opslag til regionsrådsvalget er afleveret til vedkommende kommunalbestyrelser senest denne dag.

*Søndag den 19. november – mandag den 20. november 2017
(1 eller 2 dage før valgdagen)*

Valgstyrerne kan om nødvendigt 1 eller 2 dage før valgdagen begynde at undersøge, om brevstemmerne kan komme i betragtning. Undersøgelsen skal være færdig, inden afstemningen begynder på valgdagen.

For at komme i betragtning skal brevstemmerne være modtaget af valgstyrerne, inden afstemningen begynder.

Kommunen skal afhente post og efterse sin postkasse dagen før valgdagen for at sikre, at brevstemmer kan afleveres rettidigt til vedkommende valgstyrere.

Kommunevalgbestyrelsen skal aflevere stemmesedler og opslag til kommunalbestyrelsen i god tid, inden afstemningen begynder på valgdagen.

*Tirsdag den 21. november 2017
(Valgdagen)*

Kommunen skal, inden afstemningen begynder, afhente post og efterse sin postkasse for at sikre, at eventuelle sent fremkomne brevstemmer kan afleveres rettidigt til vedkommende valgstyrere på de enkelte afstemningssteder, inden afstemningen begynder.

Afstemning kl. 8 – 20, bortset fra på visse småøer, hvor kommunalbestyrelsen senest 15 dage før valgdagen har truffet afgørelse om, at afstemningen først begynder kl. 9.

Stemmeoptælling foretages på afstemningsstederne umiddelbart efter afstemningens afslutning.

Resultatet af både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget indberettes til kommunevalgbestyrelsen. Ved regionsrådsvalget indberetter kommunevalgbestyrelserne resultatet til regionsvalgbestyrelsen.

*Onsdag den 22. november – fredag den 24. november 2017
(1-3 dage efter valgdagen)*

Senest dagen efter valgdagen skal vedkommende kommunevalgbestyrelse fintælle både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget. Kommunalbestyrelsen sørger for, at stemmematerialet (afstemningsbøgerne, stemmesedlerne, brevstemmematerialet samt de benyttede valglister og valgkort) er til stede ved fintællingen.

Valgbogen for regionsrådsvalget sendes til formanden for regionsvalgbestyrelsen.

Senest dagen efter fintællingen skal vedkommende kommunevalgbestyrelse opgøre kommunalbestyrelsesvalget og vedkommende regionsvalgbestyrelse regionsrådsvalget.

Har regionsvalgbestyrelsen foretaget fornyet fintælling, skal opgørelsen af valget ske senest dagen efter, at regionsvalgbestyrelsen har modtaget stemmesedlerne fra kommunerne.

Senest dagen efter valgets opgørelse sender kommunevalgbestyrelsen henholdsvis regionsvalgbestyrelsen en kopi af valgbogen til Økonomi- og Indenrigsministeriet.

*Tirsdag den 28. november 2017
(Ugedagen efter valgdagen)*

Sidste frist for at klage over valget. Klager over valget til en kommunalbestyrelse indgives til den siddende kommunalbestyrelse i vedkommende kommune. Klager over valget til et regionsråd indgives til vedkommende siddende regionsråd.

*Onsdag den 29. november 2017
(8 dage efter valgdagen)*

Valgplakater, der efter vejlovgivningens regler er ophængt uden tilladelse fra vejmyndigheden, skal være taget ned senest ved døgnets afslutning.

*Fredag den 1. december 2017
(Fredagen 10 dage efter valgdagen)*

Sidste frist for at ansøge den siddende kommunalbestyrelse henholdsvis det siddende regionsråd om fritagelse for at modtage valg til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet.

Mandag den 1. januar 2018

De nyvalgte kommunalbestyrelser tiltræder (medmindre der inden den 31. december 2017 er truffet endelig afgørelse om, at der afholdes omvalg). De nyvalgte regionsråd tiltræder (medmindre der inden den 31. december 2017 er truffet endelig afgørelse om, at der afholdes omvalg).

Når klagefristen er udløbet, og eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, tilintetgøres valglister og valgkort samt stemmesedler og brevstemmemateriale. Dette valgmateriale kan efter kommunalbestyrelsens henholdsvis regionsrådets bestemmelse anvendes til forskning og statistik i overensstemmelse med reglerne i lov om behandling af personoplysninger. Valgmateriale, der anvendes til forskning og statistik, skal tilintetgøres, når valgmaterialet ikke længere er nødvendigt til de nævnte formål.

*Onsdag den 21. februar 2018
(3 måneder efter valgdagen)*

Sidste frist for et medlem af den nyvalgte kommunalbestyrelse/det nyvalgte regionsråd til at gøre indsigelse over for kommunalbestyrelsen/regionsrådet mod en valgt kandidats valgbarhed pga. straf.